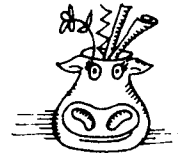

שונות

פינת הלשון

מאז ומתמיד שאף עורך "משק הבקר והחלב" לשיפור הופעתה וצורתה של החוברת, תוך חיפוש אחר רעיונות ורשימות המעניינות את הציבור שלנו והמשקפות את הנעשה בענף. יחד עם זאת, ניסינו לשמור בעקביות על הסגנון של כל כותב ומחבר, שמא יאבד דבר מן הכוונות והרושם, שאותו חבר רצה ליצור בכתיבתו. יען כי ייבנו על העברית, אנו מרשים לעצמנו להחליף מונחים לועזיים מסויימים שקל למצוא להם מונח מקביל בשפתנו. לפעמים חסר לנו הידע ולפעמים גם טועים. לכן, נשמח לקבל הערות ותיוקונים מכל מי שהדבר קרוב ללבו. שפה אינה רק אמצעי תקשורת, היא גם ובראש וראשונה ביטוי לתרבות של עם ושל הפרט בתוכו.

לאחר ההקדמה הארוכה הזאת, הגיע הזמן לטפל בכמה מונחים לועזיים שמרבים להשתמש בהם ללא כל הכרח. רבים נוהגים לומר **לאקטציה** במקום **תחלובה**; שתי המילים מבטאות אותו הדבר ממש. לקטאציה גזורה מן המילה הלטינית lactis (חלב) והוסיפו לה סופית שנשמעת כמו יידיש (ואין כל רע ביידיש כשלעצמה), להבדיל מן האנגלית המשמשת בדרך כלל בספרות הטכנית הבינלאומית. המילה תחלובה גזורה מן השרש "חלב"; אז מה הרע בתחלובה?!

סלקציה או **בירור**? – רק מקרה הוא, שהמילה העברית סלק כה דומה למונח הלועזי, שבין היתר מעורר בבני הדור שלנו ההוורים נוגים וסלידה מלהשתמש בו. בקרב מגדלי הבקר

פעם אמרו, שהשימוש במילים לועזיות הוא עניין של מזל. אכן, כפי שעוד ניווכח בהמשך, האמרה הזו עדיין תקפה בהרבה מקרים. אולם, לנו יש בעיה נוספת הנובעת מעצם השוני של הכתיב העברי מזה של השפות הלועזיות. כשם שקשה ללמוד עברית ללא הכתיב העברי, כן קשה הכתיבה וההגיה הנכונה של שמות ומילים לועזיות כאשר מדובר בשמות של אנשים, ארצות, הרים ונהרות, פשוט, אין לנו ברירה. לא פעם אנו מעוררים גיחוך כאשר איננו מצליחים לבטא את השמות הלועזיים של אנשים, ארצות ומקומות זרים בנוכחות אורחים נכריים או כאשר אנו מטיילים בחו"ל. זכור המקרה, שקריינית הרדיו אמרה מוסורנסקי – שכחו לנקד לה את שהיה עליה להקריא – בעוד שהיה מדובר במוסיקה.

יש מילים שהשתרשו עד ידי כך, שייראה מגוחך שבעתיים להחליפן כיום במונחים עבריים מקוריים, כמו למשל מוסיקה, טכנולוגיה, אוביקטיווי, סוביקטיווי, אוניברסיטה, קומביין או טרקטור. דוקא, את המונח טרקטור אפשר היה לשנות ל"גורר", שהוא התירגום המילולי וגם הענייני לטרקטור. אך לא על זה קצפנו, כי אם על הבלבול השורר בשימוש במילים לועזיות בכל מקום וגם בקרב בוקרי ישראל. עלינו לתבוע את עלבונה של השפה העברית ולעשות כמיטב יכולתנו לבל תשובש שפתנו – היומיומית והמקצועית גם יחד – בביטויים לועזיים שקל למצוא להם מונחים מקבילים בעברית.

לרוב מכל שטחי החיים. לתפארת המליצה ובלי כל קשר לנושא מסויים, הנה דוגמה: "לא ענין טריוויאלי הוא, שבעוד האינפורמציה שנמסרה מתיחסת לפרובלמאטיקה הספציפית של האספקטים הלוקאליים על כל הסימפטומים הפוזיטיוויים והנגטיוויים שלהם, בקונטקסט הגלובאלי היא מהווה אינדיקציה לאפשרויות האפליקציה של רוטינה מודרנית במקרים אקוטיים."

... ותירגומה:

"אין זה דבר קל-ערך שבעוד המידע ההקדמי שנמסר מתיחס לבעיות המיוחדות של ההבטים המקומיים על כל סממניהם החיוביים והשליליים, בהקשר הכללי הוא מצביע על אפשרויות היישום של שגרה חדשנית במקרים חריפים."

מובן, שהמשפט דלעיל חובר לצורך העברת המסר בלבד; במציאות טרם נתקלתי במנה כה מרוכזת. אולם, אין כאן אף ביטוי או מונח שלא משתמשים בו בנוסחו הלועזי דוקא. שומה עלינו להימנע מכך ככל האפשר. בעתיד נפרסם מדי פעם מונחים הקשורים לענף הרפת והבקר ופרסם המקצועי בצדם. ציבור הבוקרים מוזמן לשתף פעולה.

העורך

והצאן בישראל נודעת למונח סלקציה משמעות שלילית, בעוד שבשפות המערביות הכוונה לדבר נבחר מתוך ההמון, כלומר, טוב יותר. גם נהגים לומר selection בכוונה של מבחר. גם המסעדה התל-אביבית "סלקט" מעידה על עצמה שהיא מובחרת. שורשה הלטיני של המילה רוצה לומר "לבחור, לברר מתוך...". מי לא מכיר את הברירה הטבעית? אין כאן הכוונה ללהקת הזמר המובחרת כי אם למושג שטבע צ'רלס דארווין: "הברירה הטבעית והישרדות החיוני". לעומת זה, בידור הוא שם עצם הגזור מהבנין פיעל ובתור כזה הוא מבטא פעולה רצונית, מכוונת ושרירותית של המטפח, על פי שיקולים שלא כאן המקום להתעמק בהם.

לא פעם אנו שומעים נאומים, הרצאות, דרשות וסתם טיעונים כשהם רוויים ביטויים לועזיים עד כדי כפל-לשון. קשה להבין, על מי רוצים לעשות רושם, כי מי שאינו רגיל במונחים לועזיים בודאי סולד מן הנימוס הלקוי המתבטא בשימוש בשפה זרה, דוגמת התלחשות בנוכחות אחרים. לעומת זה, כל מי שכבר נחשף ללועזית ומבין את רזי מונחיה בודאי יבחין, מתי ישנו גיבוב של מילים וביטויים כאלה ומתי מדברים בפשטות, אבל בבהירות ולענין. דוגמאות ישנן

מכתבי קוראים

מכתב למערכת

6.2.1985

הנני מבקש להעיר מספר הערות הנוגעות להוצאתו של ד"ר גדעון זיו בכנס הרפתנים שהתקיים בקב' שילר ביום 21.1.1985. לפי

הנתונים שד"ר זיו הציג בכנס, הרי שמשנת 1978 ועד 1984 חל שיפור ברור ברמת הנגיעות במחלות העטין של עדר הבקר לחלב בארץ. לפי טענותיו שיפור זה נובע בעיקר כתוצאה משילוב

(1) אנדרסון וחבריו, מחקרים מיקרוביולוגיים בתמיסות יודופור; הסימפוזיון הבינ"ל על פובידון, אוניברסיטת קאנטקי, ארה"ב, אפריל 1983.

בשנים הנ"ל כ-80% מעדר הבקר לחלב במשקים הקיבוציים טיפלו בחיטוי פטמות בטבילה באמצעות פולידין (פובידון יודין) בריכוז של כ-1000 ח"מ יוד נתון בלבד, ובשנתיים האחרונות בריכוז של עד 2000 ח"מ יוד נתון. באותן שנים רוב המשקים טיפלו בתקופת היובש באמצעות נפ"פזל למניעת